

Did Rachel Really Give Leah the Signs?

Jonathan Ziring: jziring@torontotorah.com

1. רש"י פרשת ויצא

(כה) ויהי בבקר והנה היא לאה - אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים

2. ירמיהו פרק לא

(ט) שמעו דברי יקוק גוים והגידו באימים ממרתק ואמרו מזרה ישראל קבצנו ושמרו כרעה עדרו: (י) כי פדח יקוק את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו: (יא) ובאו ורננו במרום ציון ונהרו אל טוב יקוק על דגן ועל תירוש ועל יצהר ועל בנאי צאן ובקר והיתה נפשם כגן רה ולא יוסיפו לדאבה עוד: (יב) אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתיים ושחמתיים מיוגנם: (יג) ורויתי נפש הלהנים דשן ועמי את טובי ישבעו ואם יקוק: ס (יד) פה אמר יקוק קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנתם על בניה כי איננו: ס

3. איכה רבה (וילנא) פתיחות

באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר אוי לי על ביתי, בני היכן אתם, כהני היכן אתם, אוהבי היכן אתם, מה אעשה לכם התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה, אמר הקדוש ברוך הוא לירמיהו אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו, ואין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות, ... מיד הלך ירמיה למערת המכפלה ואמר לאבות העולם, עמדו שהגיע זמן שאתם מתבקשין לפני הקדוש ברוך הוא... מיד פתח אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני, פתח יצחק ואמר רבש"ע כשאמר לי אבא (בראשית כ"ב) אלהים יראה לו השה לעולה בני, לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני, פתח יעקב ואמר רבש"ע לא עשירים שנה עמדתי בבית לבן וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתי עליהם למיתה עליהם, ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחה, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני, פתח משה ואמר רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניכם כסוס במדבר, וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי, ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם, זהו המשל שאומרים בני אדם מטוב אדוני לא טוב לי ומרעתו רע לי, באותה שעה אמר משה לירמיה לך לפני שאלך ואביאם ואראה מי מניח ידו עליהם, אמר לו ירמיה אי אפשר לילך בדרך מפני ההרוגים, א"ל אעפ"כ, מיד הלך משה וירמיה לפניו, עד שהגיעו לנהרות בבל ראוהו למשה ואמרו זה לזה בא בן עמרם מקברו לפדותינו מיד צרינו יצתה בת קול ואמרה גזירה היא מלפני, מיד אמר להם משה בני החזיר אתכם אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה אלא המקום יחזיר אתכם במהרה והניח אותם, באותה שעה הרימו קולם בבכיה גדולה עד שעלתה בכייתם למרום הה"ד (תהלים קל"ז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו...

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי החליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתי לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתי לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם, מיד נתגללו רחמי של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, וכתיב (שם /ירמיהו ל"א/) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתיב (שם /ירמיהו ל"א/) ויש תקוה לאחריהם נאם ה' ושבנו בנים לגבולם:.

4. פרק כטי-ח: ליד

- הנישואין
- קריאת שם הבנים – מה השמות מראות על הפרספקטיבה של האמהות?
- סיפור הדודאים

5. רמב"ן בראשית פרק ל פסוק יד

וכתב רבי אברהם דודאים אמר המתרגם יברוחין, וכך יקראו בלשון ישמעאל ויש להן ריח טוב, וכן כתוב (שה"ש ז יד) הדודאים נתנו ריח, והם על צורת בן אדם כי יש להן דמות ראש וידיים. ויש אומרים כי יועילו להריון. ואנכי לא ידעתי, בעבור שתולדתם קרה, אלו דבריו: והנכון כי רצתה בהן להשתעשע ולהתענג בריחן, כי בתפלה נפקדה רחל לא בדרך הרפואות, וראובן הביא ענפי הדודאים או הפרי, והוא כדמות תפוחים, ולהם ריח טוב, אבל השרש, והוא העשוי בצורת ראש וידיים, לא הביא. והשרש הוא שאומרים עליו האנשים שיועיל להריון. ואם הדבר אמת, הוא בסגולה בהם, לא בטבעם. אבל לא ראיתי כן באחד מספרי הרפואות המדברים בהם:

6. מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמות

[ה] ראובן שמעון לוי ויהודה (שם שם /שמות א' ב), כל השבטים לשם גאולתן נקראו, ראובן ויאמר ה' ראה ראיתי וגו' (שם /שמות ג ז), שמעון וישמע אלהים את נאקתם (שם /שמות ב כד), לוי ונלוו גוים רבים אל ה' (זכריה ב טו), יהודה ואמרת ביום ההוא אודך ה' (ישעיה יב א), יששכר כי יש שכר לפעולתך (ירמיה לא טו),